

הלל והודאה להקב"ה – הכרת הטוב

אהרן ישעיה שכטר

א. בראשית רבה (א:א) בראשית ברא אלוקים - "בזכות ביכורים שנאמר בראשית ברא אלוקים, ואין ראשית אלא ביכורים כד"א ראשית ביכורי אדמתך".

ב. רמב"ן (סוף פרשת בא), וכונת כל המצות, שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל-עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו.

ג. שמות רבה (וילנא פרשת שמות פרשה א), "ותאמרנה איש מצרי הצילנו מיד הרועים", וכי מצרי היה משה? אלא לבושו מצרי והוא עברי. ד"א איש מצרי, משל לאחד שנשכו הערוד, והיה רץ ליתן רגליו במים, נתנן לנהר וראה תינוק אחד שהוא שוקע במים, ושלח ידו והצילו, אמר לו התינוק אילולי אתה כבר הייתי מת, אמר לו, לא אני הצלתך אלא הערוד שנשכני וברחתי הימנו, הוא הצילך! כך אמרו בנות יתרו למשה, יישר כחך שהצלתנו מיד הרועים, אמר להם משה אותו מצרי שהרגתי הוא הציל אתכם, ולכך אמרו לאביהן איש מצרי, כלומר מי גרם לזה שיבא אצלנו איש מצרי שהרג.

ד. בראשית רבה (וילנא פרשה פד) וישמע ראובן ויצילהו. והיכן היה, ר' יוסי ור' נחמיה ורבנן, ר' יוסי אמר כל אחד ואחד מהם היה משמש את אביו יומו, ואותו היום של ראובן היה. ר' נחמיה אמר, אמר ראובן אני בכור ואין הסרחון תלוי אלא בי. רבנן אמרי, אמר ראובן, הוא מונה אותי עם אחי ואיני מצילו, אני הייתי סבור שנדחתי מכח אותו מעשה, והוא מונה אותי עם אחי שנא' ואחד עשר כוכבים משתחווים לי, ואיני מצילו???

ה. שמות רבה (וילנא שמות פרשה ד), וילך משה וישב אל יתרו חותנו... ובשעה שאמר לו הקב"ה, ועתה לכה ואשלחך אל פרעה, אמר לו רבון העולם, איני יכול, מפני שקבלני יתרו, ופתח לי ביתו, ואני עמו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחבירו, נפשו חייב לו... לכך אמר משה לפני הקב"ה, קבלני יתרו, ונהג בי כבוד, איני הולך אלא ברשותו, לכך כתיב וילך משה וישב אל יתרו חותנו.

ו. ילקוט שמעוני תהלים (קלו:ד), "לעושה נפלאות גדולות לבדו", וכי מישהו אחר עשה עמו דבר שהוא אומר "לבדו"? אלא לבדו יודע מה פלאים עושה. כיצד? אדם נתון על המיטה והנחש לפניו בארץ. בא לעמוד הרגיש בו הנחש וברח מלפניו, ואינו יודע מה פלאים עשה הקדוש ברוך הוא עימו, ומי יודע? הקדוש ברוך הוא. וכן הוא אומר (תהלים מ:ו) "רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך", אין לי להעריך שבחך, ואין כדאי לספר נפלאותיך. אמר רבי אלעזר, אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו, שנאמר, "לבדו".

הלל והודאה להקב"ה – הכרת הטוב

אהרן ישעיה שכטר

- ז. שמות רבה (וילנא פרשת כי תשא פרשה מ"א), לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים, רבי יהודה אומר לנו בושת הפנים, ושלך הצדקה, ישראל עוברים בים וכספו של פסל מיכה עובר בים שנא' (זכריה י) ועבר בים צרה והיה הים נקרע לפניהם הוי לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים.
- ח. פסיקתא דרב כהנא, א"ר שמואל בר נחמן, אתה מוצא ביום שירד המן לישראל, בו ביום עבדו ישראל ע"ז, ולא עוד אלא שנטלו ממנו והקריבו לע"ז שלהם... וכי יש צדקה גדולה מזו, הוי לך י"י הצדקה ולנו בושת הפנים.
- ט. גמ' שבת (ק"ח:) כל האומר הלל שלם בכל יום הרי זה מחרף ומגדף. ובמשך חכמה (ר"פ בחוקותי) הק', מדוע האומר הלל שלם בכל יום הרי זה מחרף ומגדף.
- י. רמב"ן (סוף פר' בא), "מן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם".
- יא. רבינו יונה בפירושו למשלי (ג'ו) "בכל דרכיך דעהו וכו', בכל פועל אשר תבקש לעשות, זכור את השי"ת וקוה אליו להצליחך בו, ותלה בו בטחונך, ותשב אליו לבך, כי אין הפועל בידך, והוסיף המקרא הזה על מה שאמר תחלה בטח אל ה' בכל לבך, כי יש מי שבוטח בהשי"ת בכלל ומאמין שהכל בידי שמים ובוטח בו, ולא יבטח באדם ולא בכחו ושכלו, ואך לא ישוב ענין הבטחון אל לבו בפרטים, ר"ל בכל מעשה אשר יעשה, על כן אמר בכל דרכיך דעהו, פירוש בכל פרטי מעשיך, בכל דרך ופעולה זכרהו... ודע כי יש אנשים שעניניהם אל ה' במעשה גדול אם יבקשו לפרוש בים לסחורה או לצאת בשיירה ובמעשה קטן לא יזכרו את השם וכו', על כן אמר בכל דרכיך דעהו בדבר גדול או קטן כי אחר שכל הפעולות תלויות ביד ה' וכל ההצלחות בחסדו חייב אדם לזכרו בכל מעשיו".
- יב. ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את השם, על כן קראה שמו יהודה, ותעמוד מלדת.